

tavat yksilöiden arvostukset. Itse asiassa PIT erottaa kulttuurin todellisesta vapaudesta karikoittaessaan välttämättömyyden "poliittisen" ja "ideologisen" sfääreihin. Vapaus ei enää näyttyädy välttämättömyyden pohjalta esiinkasvaneena, se on jo *a priori* annettu "kulttuurisen" alueella.

Olisi mielenkiintoista tarkastella, missä määrin Pietilän ajatuksen "sanomalehden kulttuurisesta potentiaalista" (esim. s. 286) yhtyvät PIT-ryhmän kulttuurikäsitteisiin ja missä määrin visio ns. uudesta journalismista rinnastuu PIT-ryhmän utopiaan Selbstzweck-kommunismista. Ja edelleen: missä määrin kaikki tämä taas sulautuu "valtavirtaan, siihen traditioon joka alkaa Luukácsista ja Proletkultista. Luulen, että yhteydet ovat melko vahvat. Mutta kirjeeni venyisi liian pitkäksi, jos alkaisin selvittää kaikkia näitä toisiaan leikkaavia traditio-lankoja.

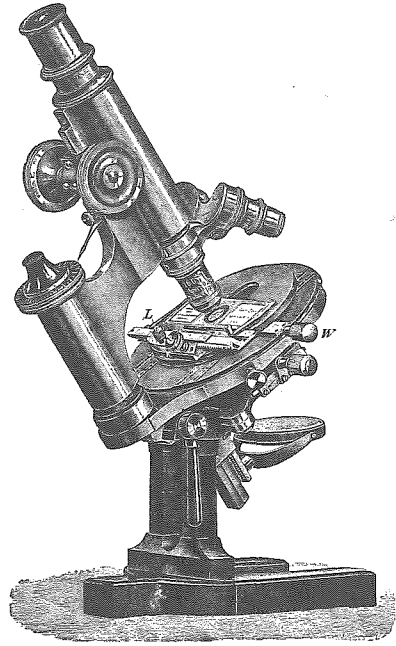
Mitä Haugiin tulee, niin häntä kyllä ymmärtää: hänen konseptionsa vallitsevia mahteja vastaan asettuvasta "kulttuurisen" alueesta heijastanee Liittotasavallan olosuhteita, jossa erilaiset vastakulttuurit ja kansalaisaloiteliikkeet ovat todella voimakkaita, ja hänen teoriansa on aika pitkälle nähtävä tämän asiointilan (liiallisuusiin menevänä) yleistyksenä. Viime kädessä se johtaa näkemukseen, jonka mukaan demokratiaa on vain siellä, missä "die da unten" taistelevat niitä vastaan, jotka ovat "da oben". Ettei vain Bakunin tekisi nousua haudastaan...

Vielä voisin kirjoittaa monesta asiasta. Kysymykset, joita sinä ja K. Pietilä käsittelette keskustelukirjassanne, ovat niin kiintoisia ja monihaaraisia ja liittyvät niin tärkeisiin ongelmiin, että ne täyttäsivät helposti useita kirjeenvaihtoniteitä. Ehkä palaamme joskus vielä asiaan. - Terveisin,

Vesa Oittinen

PS. (Kunnon kirjeessä on aina - kuten sanoit - PS.) Pari kirjallisuusviitettä ei taida olla pahitteeksi. Eisenstein-sitaatit ja muut tiedot ovat peräisin Viktor Šklovskin mainiosta elämäkerrasta "Эйзенштейн" (Moskva 1973), tarkemmin ottaen sivulta 78. PIT-kritiikkiä ovat esittä-

neet Frankfurt am Mainissa sijaitsevan Institut für marxistische Studien und Forschungen - tutkimuslaitoksen (IMSF) tutkijat *Thomas Metscher*, *Robert Steigewald* sekä *Kaspar Maase* artikkeleissaan, jotka on julkaistu laitoksen vuosikirjassa "Marxistische Studien, Sonderband I", Frankfurt/Main 1982.

Zeissin mikroskooppi.

Jumalan valtasuuruus

Runsas vuosi sitten työryhmä, jonka kuorossa kaikui ylimpänä K. Pietilän ääni, eritteli tv- ja jonkin verran myös radiouutisia (Työryhmä 1981). Olen jo aiemmin kommentoinut kyseistä artikkelia (Hemänus ja K. Pietilä 1982, 253-263) ja K. Pietilä (emt., 315-321) on kommentoinut kommenttejani. Nyt kun K. Pietilä (1982) on julkaissut odotetun erittelensä myös kuulusta tv-ohjelmasta *Uurnilla tavataan*, asiaan on aihetta vielä palata.

Mikä olikaan uutiserittelyn *pointti* pähkinänkuoressa? Se voitaneen kiteyttää seuraavaan sitaattiin:

"Informatiivinen uutistoiminta tuottaa vastaanottajalle pysähtyneen sosiaalisen tilanteen, jossa kaikki on jo tapahtunut tuonpuoleisessa eikä katsojalle voi siihen enää olla osaa eikä arpaa. Hänellä on jäljellä vain järkevääntuntuisen maailmankuvan konstruoinnin ongelma. Mutta tällainen kehittää huonosti katsojan *toimintakykyä* talouspolitiikassa, työmarkkinapolitiikassa jne., oikeastaan se kehittää kontemplatiivista asennetta ja voimattomuutta sosiaalisessa kentässä." (Työryhmä 1981, 16.)

Sitaatin avainsana oli oman tulkintani mukaan "tuonpuoleinen": työryhmän mukaan informatiivisuuden perusidealla on mallinaan *teologinen* perusideologia (ema., 14, kursivointi minun).

Uumilla tavataan taas poikkesi uutisista aivan olennaisesti. K. Pietilää (1982) referoiden ja tulkiten keskeiset erot olivat seuraavat:

1. Ohjelma ei ensisijaisesti pyrkinyt välittämään tietoa todellisuudesta, ei "niiniluotolaisittain totuuksiin" (ema., 122). K. Pietilän mukaan ohjelmaa aivan ilmeisesti ei olisi kovinkaan järkevää tai ainakaan hedelmällistä edes yrittää eritellä minkään objektiivisuusteorian avulla.¹

2. Sen sijaan *Uumilla tavataan* pyrki luomaan "todellisuutta tiedosta" (ema., 122): monitaiteella, leikkaamalla materiaaleja toisiaan vasten, se sai "synnytettyä yhteiskunnallisia ristiriitoja katsojien omakohtaiseen kokeemukseen" (ema., 122). Se mitä ohjelma tarjosi, ei ollut draama, vaan "*todellisuus* itse" (ema., 116).

3. Ohjelma - 'luettiin' sitä sitten millä tavalla tahansa - oli osallistumista sellaiseen yhteiskunnalliseen prosessiin, joka tähtää ohjelman akuutiksi tekemän ristiriitatilanteen laukaisemiseen. "Tällä tavalla ohjelma pystyi *koamaan yhteen* erilaisia lukemistapoja sellaiseksi historialliseksi episodiksi, joka yhtäkkiä olikin osallisten kollektiivisessa kontrollissa, ei 'tuolla puolen', ei 'toisaalla'." (ema., 119).

keskustelua

Mitä sitten on sanottava näistä K. Pietilän tulkinnoista? Käyn niitä läpi kohta kohdalta.

1. K. Pietilä tulkitsee mielivaltaisesti ja lopulta väärin "niiniluotolaisuutta" (vrt. Niiniluoto 1982). Sen pohjalta - samoin kuin yhdessä Ilkka Tervosen kanssa kehittämäni objektiivisuusteorian pohjalta, jonka läheinen yhteys "niiniluotolaisuuteen" on kiistaton - voitaisiin *Uumilla tavataan* -ohjelman visuaalis-verbaalis-auditiivinen kokonaisuus purkaa osiinsa ja ryhtyä korrespondenssiteorian hengessä vertailemaan ohjelman sisältöä luottevimpiin tarjolla oleviin tietoihin siitä todellisuuden osa-alueesta, jota ohjelma käsittelee.

En voi tuohon purkamistyöhön tässä ryhtyä. Se edellyttäisi ohjelman katsomista taas kerran, eikä se ole mahdollista, koska ohjelma on esityskiellossa. Muistikuvieni ja K. Pietilän artikkelin (1982) avulla voin kuitenkin malliksi generoida muutamia lauseita:

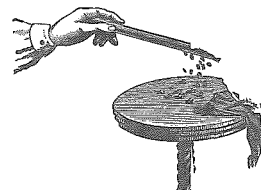
a. Eräät erittäin nuoret henkilöt ovat Suomessa kohonneet politiikassa merkittäviin asemiin.

b. Näiltä nuorilta poliitikoilta saattaa puuttua varsinainen työelämän kokemus.

c. Nämä nuoret poliitikot ovat saattaneet osoittautua erityisiksi opportunisteiksi.

d. Nämä nuoret poliitikot ehkä ovat muuttaneet peruskatsomuksiaan nopeasti, aina sen mukaan minkä he ovat arvioineet poliittisesti itselleen edulliseksi.

e.....ää

Sähköinen puikko vetää puoleensa keveitä esineitä.

siarvoisen tärkeää sinä aineksena, jonka pohjalta se lähti kehittämään auki hallitusmuodon 2 §:n latenttia ristiriitaa". Ilman mitään tietoa todellisuudesta - reaalityodellisuudestakin, ei vain subjektiivisista merkityksistä - ei mitään journalismia synny; luulen että me yhdessä K. Pietilän kanssa voisimme jonkinlaisena välitilinpäättökseenä allekirjoittaa tämän teesin.

²Jos luulisin toisin, en tietenkään olisi voinut ottaa puheena olevaan ohjelmaan niin myönteistä kantaa kuin olen ottanut (Hemänus ja K. Pietilä 1982, 94, 103, 168-169 ja 253).

³K. Pietilän mukaan "on tietysti mahdollista, ettei mikään muu ole mahdollistakaan - että joukkoviestinnän hallitsevana muotona on ja pystyy periaatteessakin 'tiedonvälitys todellisuudesta', pimeänä puolenaan ideologinen yhteiskunnallistaminen" (K. Pietilä 1982, 109-110). Tähän voidaan vastata, että vain kokonaan toisenlainen joukko-

tiedotusteknologia ja -tekniikka yhdessä kokonaan toisenlaisen yhteiskuntamuodon kanssa voisi - edes periaatteessa - muuttaa ns. uuden journalismin visiot ja illuusiot tosiksi.

Lähteet

- HELLMAN, Heikki. Tyttöjen albumi? *Helsingin Sanomat*, 6.2.1983.
- HEMÄNUS, P. & PIETILÄ, K. *Seitsemän erää journalismista*. Tampere, Vastapaino, 1982.
- NIINILUOTO, Ilkka. Realismi vs. praksismi: reu-
nahuomautuksia keskusteluun marxilaisen tiedo-
tusopin tutkimusperinteistä. *Tiede & edistys*,
7 (2), 1982, 139-51.
- PIETILÄ, Kauko. Ajankohtais-tv:n kaksi ulottu-
vuutta. *Tiedotustutkimus*, 5 (4), 1982, 104-22.
- PIISPA, Matti. Virittääkö valistus? *Tiedotus-
tutkimus*, 5 (3), 1982, 41-50.
- TYÖRYHMÄ. Hetken kuluttua: uutiset! *Tiedotus-
tutkimus*, 4 (4), 1981, 3-21.